

Právní výklad k zákonnému zmocnění odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra

K obecně závazné vyhlášce, kterou se nařizuje pro území obce nebo jeho část provedení speciální ochranné dezinfekce a deratizace k ochraně zdraví před vznikem a šířením infekčních onemocnění

Pojem ochranná dezinfekce, dezinfekce a deratizace je upraven v ustanovení § 55 a násl. zákona o ochraně veřejného zdraví jako činnost směřující k ochraně zdraví fyzických osob a k ochraně životních a pracovních podmínek před původci a přenašeči infekčních onemocnění, škodlivými a epidemiologicky významnými hlodavci, členovci a dalšími živočichy. Tato se člení na:

1. běžnou ochrannou dezinfekci a deratizaci, která jako součást čištění a běžných technologických a pracovních postupů směřuje k předcházení vzniku infekčních onemocnění a výskytu škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců a dalších živočichů. Tuto deratizaci je povinna podle potřeby provádět každá osoba, a to jako součást čištění a běžných technologických a pracovních postupů (§ 57 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví).

2. speciální ochrannou dezinfekci a deratizaci, kterou je odborná činnost cílená na likvidaci původců a přenašečů infekčních onemocnění a zvýšeného výskytu škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců a dalších živočichů. Tuto deratizaci je povinna podle potřeby ve své provozovně zajistit každá fyzická osoba, která je podnikatelem, právnická osoba a každá osoba při likvidaci původců nákaz, při zvýšeném výskytu škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců a dalších živočichů. Jde-li o obytné místnosti, pobytové místnosti a nebytové prostory nesloužící k podnikání, má výše uvedenou povinnost vlastník nemovitosti nebo společenství vlastníků a u nemovitosti v majetku ČR organizační složka státu nebo příspěvková organizace, které přísluší hospodaření s ní (§ 57 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví).

Speciální ochranná dezinfekce, dezinfekce a deratizace je tedy odbornou činností směřující k ochraně zdraví fyzických osob a životních a pracovních podmínek před hlodavci ve stavebách a jejich bezprostředním okolí, kde hrozí možnost nákazy. Provádění speciální ochranné deratizace nesmí ohrozit životní prostředí a volně žijící živočichy (zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vyhláška Ministerstva životního prostředí České republiky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny). Osoba, která provádí

ochrannou dezinfekci, dezinfekci nebo deratizaci, má zejména povinnost použít přípravky a postupy jen v míře nezbytně nutné tak, aby účelu ochranné dezinfekce, dezinfekce a deratizace bylo dosaženo a životní a pracovní podmínky nebyly ohroženy či poškozeny [§ 56 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví].

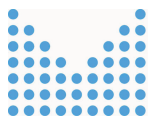
Obecně závazná vyhláška dle zákonného zmocnění podle § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví

Obec je oprávněna dle § 10 písm. d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, ukládat povinnosti v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou v případě, že tak stanoví zvláštní zákon. Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, v § 96 obsahuje zmocnění, podle kterého obec může obecně závaznou vyhláškou nařídit pro území obce nebo jeho část k ochraně zdraví před vznikem a šířením infekčních onemocnění provedení speciální ochranné dezinfekce a deratizace. Na základě zákona tak obec zabezpečuje své záležitosti v samostatné působnosti obce podle § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, jež jsou spojeny také s otázkou ochrany a rozvoje zdraví. Při vydání tohoto předpisu v samostatné působnosti je pak obec povinna řídit se § 35 odst. 3 písm. a) zákona o obcích. Je-li uvedená problematika upravována v příslušném zákoně, nemůže již obec tuto problematiku upravovat odchylně, popř. stanovit další povinnosti nebo zákazy (viz nálezy Ústavního soudu Pl. ÚS 15/06).

Z povahy speciální ochranné dezinfekce a deratizace vyplývá, že ji obec může nařídit pouze tehdy, je-li v obci objektivně zjištěna existence zvýšeného počtu původců a přenašečů infekčních onemocnění a škodlivých a epidemiologicky významných hlodavců, členovců nebo dalších živočichů a tento zvýšený výskyt je spojen s rizikem ohrožení zdraví lidí. Jak konstatoval rovněž Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 15/06 k obecně závazné vyhlášce, kterou město Havířov nařizovalo provedení speciální ochranné deratizace, představuje zmocňovací ustanovení § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví pro obec nástroj pro aktuální reakci na zvýšený výskyt hlodavců, když z povahy věci vyplývá, že k zásahu má dojít v co nejkratším termínu od takového zjištění. Naproti tomu nemá význam nařizovat provedení speciální ochranné deratizace s půlročním či ročním předstihem, tedy zcela bez závislosti na zjištění alespoň částečného výskytu hlodavců. Takováto „prevence“ je z odborného hlediska nesprávná, ale hlavně v rozporu s § 55 a § 57 zákona o ochraně veřejného zdraví.

Z odborného hlediska by v rámci vydávání obecně závazné vyhlášky dle § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví měl/a být:

- a) stanoven územní rozsah zvýšeného výskytu škodlivých a epidemiologicky významných živočichů,
- b) připraven plán akce,

- c) určen začátek a konec akce tak, aby speciální ochranná deratizace postupovala z obvodových částí do středu deratizované oblasti (aby nedocházelo k vyhánění škodlivých a epidemiologicky významných živočichů na nová místa),
- d) zajištěna kontrola, doplňování nástrah a odstraňování uhynulých hlodavců, členovců a dalších živočichů,
- e) vyhodnocena účinnost proběhlé dezinsekce a deratizace.

Speciální ochranou dezinsekci a deratizaci zajistí a provedou osoby stanovené zákonem o ochraně veřejného zdraví (§ 58).

Pro úplnost lze dodat, že protipólem k obecně závazné vyhlášce obce vydávané v rámci výkonu samostatné působnosti podle § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví je v oblasti výkonu státní správy:

- a) rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví, jímž se nařídí provedení speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace, pokud hrozí šíření nákazy, zvýšený výskyt přenašečů infekčních onemocnění nebo šíření škodlivých a epidemiologicky významných členovců, hlodavců a dalších živočichů (dle § 61 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví),
- b) nařízení (jako právní předpis krajské hygienické stanice), jímž lze k ochraně veřejného zdraví nařídit provedení velkoplošné (území obce nebo městské části) speciální ochranné dezinfekce, dezinsekce a deratizace (dle § 85 zákona o ochraně veřejného zdraví).

Pochybení při vydávání obecně závazné vyhlášky dle zákonného zmocnění podle § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví.

Obec nemůže obecně závaznou vyhláškou uložit nebo změnit povinnosti, které již vyplývají ze zákona nebo stanovit povinnosti, které nesouvisí se zajištěním provedení speciální ochranné deratizace. Nelze např. stanovit nebo změnit povinnosti

- a) jiným subjektům, než které jsou uvedeny v zákoně o ochraně veřejného zdraví,
- b) uložené přímo zákonem o ochraně veřejného zdraví (např. zajistit provedení speciální ochranné deratizace podle potřeby ihned při zvýšeném výskytu hlodavců a podobných živočichů ve smyslu § 57 odst. 2 cit. zákona, provádět deratizaci jako součást čištění a běžných technologických postupů, tj. běžnou deratizaci ve smyslu § 57 odst. 1 cit. zákona),
- c) zasahující do soukromoprávního vztahu mezi objednatelem (povinným) a osobou provádějící speciální ochranou dezinsekci nebo deratizaci (např. povinnost umožnit provedení deratizačních prací, zpřístupnění objektů a pozemků, poskytování údajů souvisejících s hubením hlodavců, členovců a jiných živočichů apod.),

- d) osobám, které jsou podle § 58 zákona o ochraně veřejného zdraví způsobilé provádět odborné dezinfekční a deratizační práce (např. ukládání povinností souvisejících s prohlídkou objektů, pokládáním nástrah, zabezpečení objektů, kontrolou a doplňováním nástrah a odstraňováním uhynulých hlodavců apod.).

Obce mohou nařídit provedení plošné speciální deratizace podle § 96 zákona o ochraně veřejného zdraví pouze následně na základě průzkumu a objektivně zjištěného zvýšeného výskytu hlodavců s rizikem ohrožení zdraví lidí. Vyhláškou obce lze nařídit provedení plošné deratizace teprve poté, kdy výskyt hlodavců nelze zvládnout deratizačními zásahy prováděnými v jednotlivých objektech. Bezdůvodné preventivní a opakované používání deratizačních prostředků, určených k provádění speciální ochranné deratizace, může vytvořit rezistenci škodlivých živočichů a negativně ovlivnit zdraví lidí. Nařízení neodůvodněného použití deratizačních přípravků na území obydleném lidmi je v rozporu se zákonem a může tím být ohrožováno i životní prostředí. Vydání takové „preventivní“ obecně závazné vyhlášky je pak jen vlastně potvrzením toho, že je obcí očekáváno nedodržování zákona o ochraně veřejného zdraví.

-
- tento materiál popisuje právní stav ke dni zpracování (aktualizace);
  - právní názor uvedený v tomto materiálu není právně závazný, neboť k závazným výkladům je oprávněn pouze soud
-